

RĒZEKNES PILSĒTAS GAISA KVALITĀTES UZLABOŠANAS RĪCĪBAS PROGRAMMA 2025.-2029.GADAM

KOPSAVILKUMS

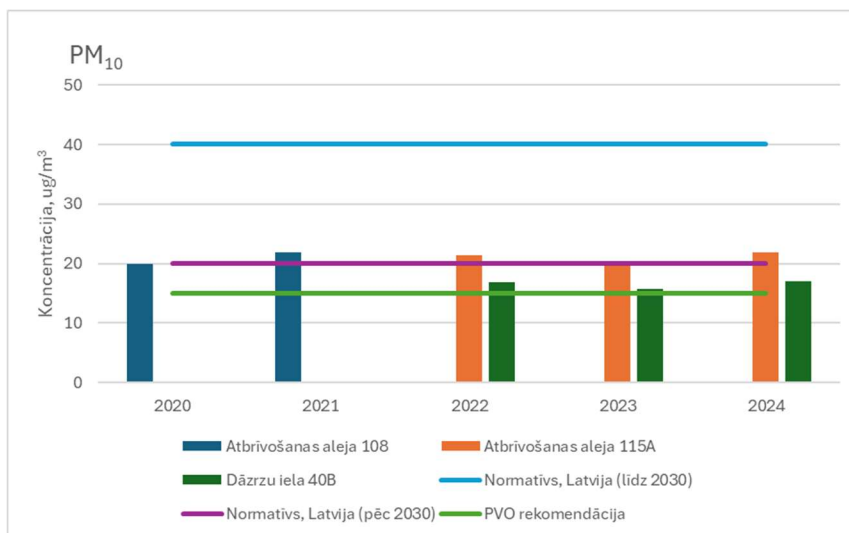
Ievads

Rēzeknes valstspilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas programma ir izstrādāta, lai novērtētu esošo gaisa kvalitāti pilsētā un plānotu pasākumus tās uzlabošanai laika posmā no 2025. līdz 2029. gadam. Programma balstās uz monitoringa datiem un daļiņu PM_{10} un $PM_{2.5}$ mērījumiem, kuri veikti no 2024. gada novembra līdz 2025. gada janvārim, vēsturiskiem mērījumiem (2020.-2024.) un modelēšanas rezultātiem. Rīcības programmas galvenais mērķis ir saglabāt gaisa kvalitātes rādītājus vismaz esošā līmenī un nepasliktināt situāciju pilsētā.

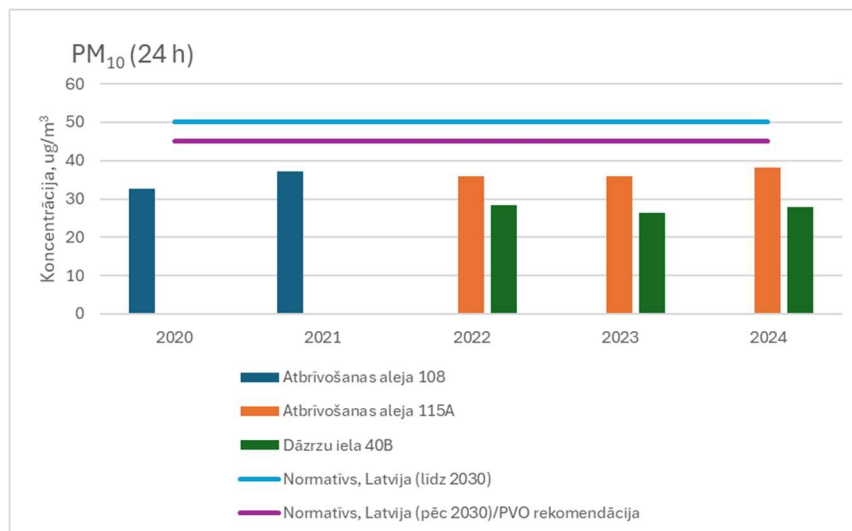
1. Gaisa piesārņojuma raksturs un novērtējums

1.1 Monitoringa rezultāti

Kopš 2020. gada cieto daļiņu PM_{10} gada vidējās vērtības Rēzeknē praktiski nav mainījušās, salīdzinot ar Latvijā noteikto normatīvu, sasniegts 50 % normatīva sliekšnis. Kopš 2022. gada Rēzeknē tiek veikti arī mērījumi fona stacijā (Dārzu ielā 40B), iegūtie rezultāti liecina, ka fona stacijā piesārņojuma līmenis ir par 21 % zemāks salīdzinājumā ar transporta ietekmes monitoringa staciju. Salīdzinot iegūtos mērījumus ar normatīvu, kurš plānojams stāsies spēkā ar 2030. gadu, redzams, ka šis nākotnes normatīvs tiks pārsniegts gan fona stacijā, gan transporta ietekmes novērtējuma stacijā, ja vien netiks īstenoti piesārņojuma mazināšanas pasākumi.

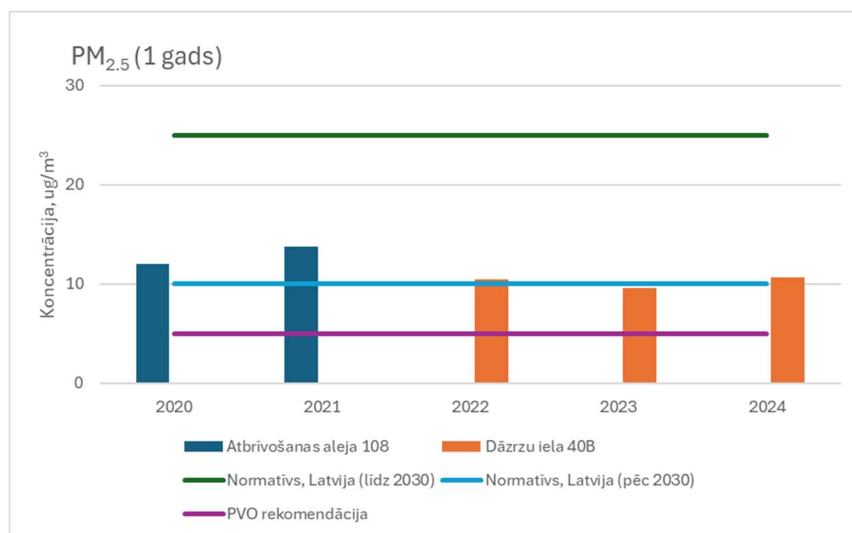
Attēls Error! No text of specified style in document.. Daļiņu PM_{10} gada vidējā koncentrācija Rēzeknē, no 2020.- 2024.gadam
Avots: Konsultants, LVGMC

Attēls 2. Daļiņu PM₁₀ diennakts koncentrācijas Rēzeknē, no 2020.-2024.gadam.
Avots: Konsultants, LVĢMC

Cieto daļiņu diennakts koncentrācijas salīdzinājumā ar noteiktajiem normatīviem ir salīdzinoši zemākas, normatīvi netiek pārsniegti. Iegūtie PM₁₀ mērījumu rezultāti, kas rada stabili paaugstinātu piesārņojuma līmeni pēdējo gadu laikā, liecina par piesārņojuma avota, kuram nav vērojamas emisiju fluktuācijas, ietekmi. Tas raksturīgs avotiem, kuri aktīvi visa gada periodā, neatkarīgi no sezonas un to visbiežāk asociē ar transporta ietekmi.

Cieto daļiņu PM_{2.5} koncentrācijas skatītas tikai gada griezumā, jo normatīvs ir noteikts gada periodam. Redzams, ka situācija ir analoga PM₁₀ koncentrācijām, pašlaik Latvijā noteiktā gada normatīva pārsniegšana nav novērojama (netiek sasniegts 50 % no normatīva), tomēr nākotnē, salīdzinot ar plānoto būtiski stingrāko gada normatīvu, redzams, ka fona stacijā tas faktiski tiek sasniegts (2024. gadā pat pārsniegts par 6 %). Diemžēl citās vietās (references stacijās) PM_{2.5} mērījumi netiek veikti, tomēr, apzinoties, ka fona stacijā parasti piesārņojuma līmenis ir viszemākais pilsētā, sagaidāms, ka citur, tuvāk rūpnieciskiem piesārņojuma avotiem un lielākiem autoceļiem, piesārņojuma līmenis ir augstāks.

Attēls 3. Daļiņu PM_{2.5} gada vidējā koncentrācija Rēzeknē no 2020.-2024.gadam.
Avots: Konsultants, LVĢMC

1.2 Mērījumu rezultāti

Gaisa kvalitātes mērījumi tika veikti laika periodā no 23.11.2024. – 22.01.2025.

Gaisa kvalitātes mērījumu vietas izvēlētas ar mērķi, lai noskaidrotu gaisa kvalitāti dažādu atmosfēru piesārņojošo avotu ietekmē. Mērījumi tika veikti divās vietās – Atbrīvošanas alejā 155 un Saules ielā 29A.. Galvenie atklājumi:

- Daļiņu PM₁₀, PM_{2.5} diennakts normatīva pārsniegšana nav novērojama
- novērojams stingri izteikts diennakts cikls, kas liecina par loģiski variējošu avotu diennakts laikā – neliels “pīķis” rīta periodā no 7:00 līdz 9:00, lielāks pieaugums pēcpusdienas/vakara periodā no 14:00 līdz 19:00;
- diennakts vidējās PM₁₀ koncentrācijas mainījās robežās no 5 līdz 47 ug/m³, augstākās vērtības konstatētas laika periodā no 27.11.-29.11.2024., un Ziemassvētku laikā (24.12.2024.),
- sīkāko PM_{2.5} daļiņu diennakts koncentrācijas mainījušās no 2 līdz 20 ug/m³, raksturīga liela mainība, bet arī liela piesārņojuma līmeņa noturība visā pilsētā par ko liecina pietiekami līdzvērtīgs piesārņojuma līmenis visās novērojumu vietās,
- mēnešu vidējo koncentrāciju rezultāti liecina par augstāku PM₁₀ piesārņojuma līmeni 2024. gada novembrī, jo īpaši tas ir augstāks (vidēji par 30 %) transporta ietekmes novērojumu stacijās Atbrīvošanas alejā.

2. Atmosfēras piesārņojuma modelēšana

- Tika veikta transporta, māsasaimniecību un stacionāro piesārņojuma avotu ietekmes novērtēšana.
- Modelēšanas rezultāti liecina par stacionāro avotu dominējošo ietekmi uz gaisa kvalitāti.

3. Pasākumi gaisa kvalitātes uzlabošanai

- Izstrādāti 10 pasākumu virzieni, piemēram, gaisa kvalitātes monitorings, regulāra ielu tīrīšana un apstrāde, grants ceļu seguma maiņa un zaļo zonu un apstādījumu ierīkošana un uzturēšana.

4. Ekonomiskās ietekmes novērtējums

- Šajā nodaļā ir novērtēti pasākumu ekonomiskie ieguvumi un zaudējumi, kā arī plānoto pasākumu ietekme uz gaisa kvalitāti.
- Visefektīvākie pasākumi investīciju jomā ir zaļo zonu un apstādījumu ierīkošana, un ielu ar grants segumu atjaunošana ar divkārtu virsmas apstrādi.
- No regulāriem pasākumiem augsta prioritāte ir regulārai un intensīvai ielu apkopei – tīrīšanai, laistīšanai un pretputes apstrādei, kā arī gaisa piesārņojuma monitoringam.

5. Secinājumi

Rēzeknes pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas programma ir būtisks dokuments, kas nosaka rīcību gaisa kvalitātes uzturēšanai un uzlabošanai. Pasākumu īstenošana ne tikai palīdzēs saglabāt esošās gaisa kvalitātes normas, bet arī veicinās iedzīvotāju veselību un vides kvalitāti.

Programmu izstrādātāja Personu apvienība “Firma L4 un Ardenis” sadarbībā ar Rēzeknes valstspilsētas pašvaldību.